

jong bos

Konijnen

schapen en geiten

KAMPEN BOUWEN

WATERPRET

Speeltuin

Vlaanderen
is open ruimte

Oproep tot vorming van LEADER-gebieden en lokale actiegroepen

Oproepreglement

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

VLM.be

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

INHOUD

1	Inleiding.....	3
1.1	Wat is LEADER?	3
1.1.1	De LEADER-methodiek	3
1.1.2	De verschillende etappes in de LEADER-periode 2023-2027	5
1.1.3	De verschillende betrokken actoren bij de uitwerking van Leader	5
1.2	Procedure oproep vorming van Leader-gebieden en lokale actiegroepen	7
1.2.1	De 3 fases in de procedure	7
1.2.2	Subsidie Opmaak LOS	8
1.2.3	Wijzigingen aan de Lokale Ontwikkelingsstrategie	8
1.2.4	Wet op de overheidsopdrachten en correcties	8
2	De lokale ontwikkelingsstrategie	9
2.1	De 7 essentiële onderdelen voor de inhoud van een LOS	10
2.1.1	LEADER-gebied	10
2.1.2	De noden en het potentieel van het gebied	11
2.1.3	Doelstellingen & interventielogica	11
2.1.4	Het participatief proces	13
2.1.5	Het actieplan	13
2.1.6	Lokale Actiegroep	14
2.1.7	Financieel Beheer	18
2.2	Horizontale doelstellingen	18
2.2.1	Samenwerking	18
2.2.2	Innovativiteit	18
2.2.3	Kennisuitwisseling	19
2.2.4	Leader en andere Europese subsidies	19
2.2.5	Gelijke Kansen	19
2.2.6	Netwerkvorming	19
3	Realisatie van de lokale ontwikkelingsstrategie door de LAG	21
3.1	Projectoproepen	21
3.1.1	Microprojecten	21
3.1.2	Koepelprojecten	22
3.1.3	Samenwerkingsprojecten	22
3.2	Selectieprocedure voor LEADER-projecten	23
3.3	Financiering projecten	24
3.3.1	Financiering van samenwerkingsprojecten	25
3.4	Financiering werkingskosten LAG	25
4	Contactpersonen.....	26
5	Bijlagen.....	27
5.1	Beleidskader	27
5.2	Provinciale kadernota's	27
5.3	ENRD Guidance	27
5.4	Criteria ontvankelijkheid en beoordeling LOS	28
5.4.1	LOS BEOORDELINGSCRITERIA	28
5.4.2	Ontvankelijkheidscriteria	32
5.5	Overzicht kosten die in aanmerking komen voor opmaak LOS	33
5.6	Criteria beoordeling projecten (studie Idea)	34

1 INLEIDING

LEADER is een maatregel uit het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB).

De start van een nieuw GLB in 2023, betekent ook een nieuwe start voor Leader: de LEADER gebieden voor de periode 2023-2027 moeten opnieuw afgebakend worden, en voor elk van die gebieden moet een lokale ontwikkelingsstrategie opgemaakt worden met een actieplan om het gebied de komende 5 jaar te versterken en verder uit te bouwen

Daarvoor wordt een oproep gelanceerd voor de vorming van Leader-gebieden en lokale actiegroepen. De oproep is gericht aan kandidaat lokale actiegroepen (LAG). In dit reglement leest u hoe lokale actiegroepen (LAG) een lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) voor Leader moeten opmaken. Er volgt nog een oproepreglement over de uitvoering van de LOS.

Het eerste deel van dit reglement geeft duiding bij de Europese subsidiemaatregel Leader en de procedure voor de erkenning van de Leader-gebieden. In het tweede deel leest u meer over hoe u een LOS opmaakt en indient. Het laatste deel gaat in op uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie door de lokale actiegroepen.

De informatie in dit reglement is geldig onder voorbehoud van de goedkeuring van het GLB Strategisch Plan 2023-2027¹ (hierna GLB SP 2023-2027) door de Europese Commissie en door de Vlaamse regering. De goedkeuring wordt in het najaar van 2022 verwacht.

1.1 WAT IS LEADER?

In 1991 lanceerde de Europese Commissie het initiatief 'Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale' (LEADER Leader stimuleert plattelandsactoren om na te denken over plattelandsinitiatieven die op lange termijn het landelijk gebied versterken, en ondersteunt hen om die uit te voeren. .

Het totale budget voor LEADER 2023-2027 in Vlaanderen , zoals ingediend bij Europa, is 50,5 miljoen euro. Dat budget komt zowel van Europa, van Vlaanderen als van de provincie. De lokale actiegroepen krijgen, volgens een op voorhand bepaalde verdeelsleutel, elk een deel van dat budget. Het Europese deel van het budget is afkomstig uit de tweede Pijler van het GLB en worden aangevuld met Vlaamse en provinciale cofinanciering tot een verhouding van 43/57. Daarnaast is er een bijkomende overdracht van middelen uit de eerste Pijler van het GLB die niet met Vlaamse en provinciale cofinanciering moeten worden aangevuld.

1.1.1 De LEADER-methodiek

De kern van het LEADER programma is de 'Community led local development (CLLD)', de plattelandsontwikkeling die geleid wordt door de lokale gemeenschap.

Fundamenteel aan de LEADER methodologie en door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling zijn drie gemeenschappelijke en onderling verbonden elementen:

1. Gebied: een gebied kan beschouwd worden als LEADER-gebied als het een plattelandsgebied is dat beantwoordt aan de criteria beschreven in 2.1.1.
2. Lokale ontwikkelingsstrategie (LOS): een geïntegreerde en multisectorale, gebiedsgerichte strategie die bestaat uit een coherente set van acties die tegemoet komen aan lokale doelstellingen en noden alsook

---

¹ Zie bijlage 1 voor beleidskader

bijdraagt aan Europese, Vlaamse en provinciale beleidsambities en doelstellingen. De LOS wordt opgesteld en uitgevoerd door de Lokale Actiegroep (LAG).

3. Lokale Actiegroep: de LAG is een lokaal publiek-privaat partnerschap bestaande uit individuen of vertegenwoordigers van organisaties die leven of actief zijn in het gebied. Belangrijk is een evenwichtige samenstelling en vertegenwoordiging van de verschillende socio-economische belangen in het gebied.

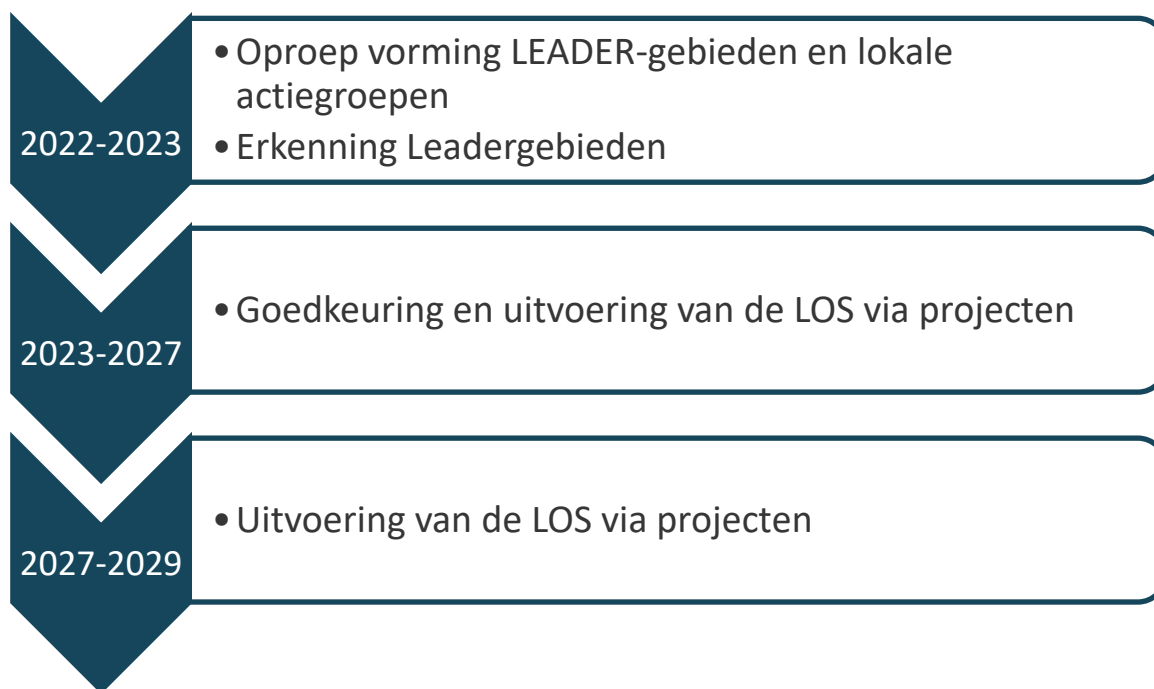
Een goedkeuring van de cofinancierende overheden (Vlaanderen en de provincies) over de LOS, de afbakening van het gebied en de samenstelling van de LAG is nodig zodat de LAG in zijn gebied kan starten met de uitvoering van de LOS en hiervoor financiële middelen toegewezen krijgt. Het samenstellen van de LAG, het afbakenen van het gebied en het opmaken van de LOS in de verschillende geïnteresseerde plattelandsgebieden gebeurt aan de hand van een oproep die gezamenlijk door Vlaanderen en de provincies uitgewerkt wordt. De structuur en de inhoud ervan is gestoeld op volgende principes:

- De zeven kenmerken van de Leader-methodiek zoals geformuleerd door het European Network for Rural Development (ENRD), te weten:
  - Bottom-up: met Leader geven we de kans aan lokale actoren om samen de uitdagingen van het gebied te formuleren en aan te pakken.
  - Gebiedsgericht: de gebieden zijn afgebakend op basis van duidelijke criteria. Daarnaast worden de gebieden gekenmerkt door een zekere mate van homogeniteit en herkenbaarheid.
  - Lokaal partnerschap: we verwachten van de LAG dat ze, in functie van de realisatie van de doelstellingen, representatief is voor de lokale gemeenschap en de actoren in het gebied alsook een mix van publieke en private partners bevat.
  - Een geïntegreerde en multisectorale strategie: de LOS moet lokale actoren aansporen om op geïntegreerde wijze, over de verschillende sectoren heen, uitdagingen aan te pakken.
  - Netwerkvorming: lokale partnerschappen en de geïntegreerde en multisectorale strategie leiden tot duurzame netwerkvorming binnen het gebied zelf en waar mogelijk ook tussen de verschillende gebieden.
  - Innovatie: de kandidaat LAG moeten in hun LOS acties uitwerken met een innovatief karakter. De LOS moet aangeven dat de middelen waarmee nieuwe wegen naar duurzame ontwikkeling worden ingeslagen, een stimulans en meerwaarde voor het betrokken gebied zullen opleveren.
  - Samenwerking: LAG kijkt ook buiten de grenzen van het eigen gebied en zoekt actief naar samenwerking met andere Leadergebieden binnen de lidstaat en/of in andere lidstaten.
- De zeven essentiële onderdelen van een goede LOS zoals geformuleerd door het ENRD, te weten 1) een afbakening van het gebied, 2) de noden en het potentieel voor de ontwikkeling van het gebied, 3) een beschrijving van de interventielogica, 4) een participatief proces, 5) een actieplan, 6) governance, monitoring en evaluatie en 7) een financieel plan.
- Een integrale interventielogica waarbij een nodenanalyse leidt tot maatregelen die uitgevoerd worden door middel van SMART-geformuleerde acties.

1.1.2 De verschillende etappes in de LEADER-periode 2023-2027

Opn onderstaande afbeelding ziet u de verschillende fases voor de LEADER-periode 2023-2027

Figuur 1: LEADER- etappes 2023-2027

1.1.3 De verschillende betrokken actoren bij de uitwerking van Leader

Bij de vormgeving en uitwerking van Leader zijn er verschillende actoren betrokken op verschillende niveaus.

Europese actoren:

- Europese Commissie: stelt de Europese spelregels op. Vlaanderen legt verantwoording af voor de bestede middelen
- Europees Ruraal Netwerk (ENRD): zorgt voor de uitwisseling van informatie en het creëren van een Europees LEADER-netwerk

Vlaamse actoren:

- Beheersdienst LEADER (VLM): zorgt voor de financiële en administratieve afhandeling op programmaniveau, behandeling van betalingsdossiers en controles; doet de oproepen voor samenwerkingsprojecten en voor de LEADER-gebieden
- Vlaams Ruraal Netwerk (Departement Landbouw en Visserij): zorgt voor opleiding en de uitwisseling van allerhande informatie via vorming van netwerken
- Vlaams betaalorgaan (Departement Landbouw en Visserij): erkende instantie die instaat voor het beheer van de Europese landbouwfondsen in Vlaanderen
- Beheersautoriteit (Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid, Departement Landbouw en Visserij): doet het overkoepelende beheer van GLB SP 2023-2027, heeft de contacten met de Europese Commissie en staat in voor de monitoring en evaluatie van het volledige Vlaamse GLB Strategisch Plan

- Vlaams Managementcomité (VMC): een comité bestaande uit vertegenwoordigers van Vlaanderen en de provincies, aangevuld met adviserende leden. Zij beoordelen de kandidaat Leadergebieden. In de realisatiefase treden ze op als stuurgroep die toeziet op de uitvoering van de gehele Leader-maatregel in Vlaanderen.
- Monitoringcomité: zorgt voor de monitoring van het GLB SP 2023-2027 in zijn geheel.

Actoren op provinciaal niveau:

- Technische werkgroep (op provinciaal niveau): geeft bij de selectie van LEADER-gebieden advies aan het VMC in verband met de voorgestelde LOS als geheel.
- Kwaliteitskamer (op provinciaal niveau, uitgezonderd in Limburg): geeft advies bij bouw- en infrastructuurprojecten in ontwerpfasen
- Provinciaal Steunpunt: zorgt voor administratieve en andere ondersteuning van de technische werkgroep en de provinciale Kwaliteitskamer, is het kennis- en faciliteringscentrum van het provinciaal plattelandsbeleid en zorgt voor de ondersteuning van de LEADER-groepen.

Lokale actoren:

- Lokale Actiegroep (LAG): alle betrokken partners die samen zorgen voor de opmaak en uitvoering van een LOS.
- Expertengroep (op provinciaal of op LAG-niveau): geeft advies aan de LAG bij de selectie van de projectvoorstellen binnen de maatregel Realisatie LOS.
- LAG-secretariaat: coördineert, ondersteunt en animeert de Leader-werking in het gebied. Het secretariaat:
  - verzorgt de dagdagelijkse werking van de LAG;
  - faciliteert de vergaderingen van de expertengroep en de LAG;
  - zorgt voor een goede inhoudelijke, administratieve en financiële opvolging van de projecten en de LAG-werking;
  - gaat als projectmakelaar proactief op zoek naar goede ideeën die kunnen bijdragen aan de realisatie van de LOS en leidt deze toe naar het programma;
  - volgt provinciale, Vlaamse en Europese ontwikkeling met betrekking tot plattelandsontwikkeling op de voet;
  - verzorgt de communicatie over het programma in het gebied;
  - voorziet in de nodige opleiding voor de medewerkers en de leden van de LAG, daarbij ondersteund door de beheersdienst en het Vlaams Ruraal Netwerk;
  - neemt eventuele andere taken op die na overleg door het VMC of de beheersdienst worden gedelegeerd.

1.2 PROCEDURE OPROEP FORMING VAN LEADER-GEBIEDEN EN LOKALE ACTIEGROEPEN

1.2.1 De 3 fases in de procedure

De procedure tot erkenning als LEADER-gebied begint met de lancering van de oproep voor de vorming van LEADER-gebieden en lokale actiegroepen. Daarna volgen nog drie fasen:

Fase1: Tussentijdse aftoetsing en advies – vanaf lancering oproep tot eind maart 2023

De kandidaat-LAG moet tegen 15 februari 2023 een digitale ontwerpversie van de LOS voor advies bezorgen aan de provincie(s) waar het kandidaat -LEADER-gebied ligt.

De betrokken provincie voorziet in richtlijnen over hoe de ontwerpversie moet ingediend worden. Elke provincie kan, in overleg met de in hun provincie kandidaat-LAG's, beslissen om de deadline voor indiening van de ontwerpversie te vervroegen.

De technische werkgroep geeft een technisch en inhoudelijk advies binnen maximaal 6 weken na ontvangst. Eventueel kan voorzien worden in een begeleidingsmoment waarop de ontwerpversie verder toegelicht wordt en/of het advies meer in de diepte kan besproken worden. De fase van de tussentijdse aftoetsing moet afgerond zijn tegen **31 maart 2023**.

Fase 2: Indiening en beoordeling

De kandidaat-LAG dient ten laatste op **31 mei 2023** om 12u00 de LOS in via het digitaal platform Plattelandsloket. De aanvraag moet volledig te zijn. Onvolledige kandidaturen zijn onontvankelijk. Er kunnen geen nieuwe kandidaturen meer ingediend worden als de deadline verstreken is. Enkel in geval van duidelijk aantoonbare overmacht kan een afwijking op de deadline worden toegestaan.

Na indiening controleert de beheersdienst of de ingediende dossiers ontvankelijk zijn. Een overzicht van de ontvankelijkheidscriteria die getoetst zullen worden zijn opgenomen in bijlage 5.4.2 van dit oproepreglement. Ontvankelijke LOS worden niet verder beoordeeld.

Een technische werkgroep op provinciaal niveau waarin provinciale en Vlaamse administraties en diverse experts vertegenwoordigd zijn, beoordeelt de ontvankelijke LOS inhoudelijk. Een overzicht van de beoordelingscriteria is opgenomen in bijlage 5.4.1 van dit oproepreglement.

Fase 3: Goedkeuring en erkenning

Het advies van de technische werkgroep gaat naar het Vlaams Managementcomité (VMC) . Het VMC bestaat uit politieke vertegenwoordigers van de provinciale en Vlaamse overheden. Het VMC beoordeelt de LOS van de Leadergebieden.

De Vlaamse Regering beslist over de erkenning van de Leadergebieden en de toekenning van de Vlaamse en Europese cofinanciering. De respectievelijke provincieraden beslissen over de toekenning van de provinciale cofinanciering.

De beslissing over de erkenning wordt zo vroeg mogelijk bekend gemaakt aan de kandidaat-LAG.

Een erkenning omvat de goedkeuring van de LOS, de erkenning van de LAG, een toekenning van het budget, en de afbakening van het Leadergebied.

1.2.2 Subsidie Opmaak LOS

Als het voorstel van LOS ontvankelijk is, kan de LAG een declaratiedossier bij de beheersdienst indienen. De instructies voor indiening zullen bezorgd worden aan de kandidaat-LEADER-gebieden die uiterlijk op 31 mei 2023 een aanvraag indienen.

Het declaratiedossier bestaat uit een betalingsaanvraag met alle nodige bewijsstukken (zoals kosten- en betaalbewijzen). Het declaratiedossier moet ten laatste op **15 juli 2023** bij de beheersdienst VLM ingediend worden.

De opmaak van de LOS kan voor maximaal 100% worden gesubsidieerd met een maximale vergoeding van 25.000 euro per LOS. Enkel kosten die gemaakt zijn tussen 1 januari 2023 en tot en met de indieningsdatum (uiterlijk 31 mei 2023) komen in aanmerking voor subsidies. De kosten die in aanmerking komen voor subsidiëring zijn opgenomen in bijlage 5.5.

Eventuele overschotten uit PDPO III die daartoe naar de overeenkomstige budgetpost binnen PDPOIII verhuisd werden, kunnen bijkomend ter beschikking gesteld worden. De beheersdienst maakt hierover de nodige afspraken met de kandidaten. Die overschotten kunnen ingezet worden voor subsidiëring van kosten vanaf 1 januari 2022.

1.2.3 Wijzigingen aan de Lokale Ontwikkelingsstrategie

In sommige gevallen kunnen de doelstellingen en acties in de LOS nog aangepast worden na goedkeuring van de LOS. De LAG dient daarvoor een verzoek voor wijziging in en motiveert daarbij de nood voor aanpassing. Na advies door de Technische werkgroep op provinciaal niveau, keurt het VMC de aanpassing al dan niet goed. Een aanpassing kan enkel in volgende gevallen:

- er zijn te weinig kwaliteitsvolle projectvoorstellen bij één of meerdere thema's;
- er zijn nieuwe alternatieve financieringsbronnen bij één of meerdere thema's;
- er vallen alternatieve financieringsbronnen weg voor één of meerdere thema's;
- er zijn nieuwe ontwikkelingen op economisch, ecologisch en/of maatschappelijk vlak.

De LAG moet bij zijn verzoek tot wijziging de beweegreden(en) voldoende motiveren en bewijzen.

1.2.4 Wet op de overheidsopdrachten en correcties

Iedere kandidaat-LAG is verplicht de wet op de overheidsopdrachten te respecteren. De bewijsstukken moeten bijgehouden worden, en worden opgeladen in het digitaal platform Plattelandsloket. Als er vastgesteld wordt dat de wet op de overheidsopdrachten niet of niet volledig werd gevolgd, zal er een correctie worden toegepast op het subsidiabel bedrag van de betreffende facturen. Het Europees richtsnoer van 14 mei 2019 voor het vaststellen van financiële correcties aan door de Unie gefinancierde uitgaven wegens niet-naleving van de toepasselijke regels voor openbare aanbesteding vormt daarvoor de basis. Voor meer informatie over de wet op de overheidsopdrachten kunt u terecht op: [Belgische regelgeving | Vlaanderen Intern.](#)

2 DE LOKALE ONTWIKKELINGSSTRATEGIE

De oproep voor de vorming van LEADER-gebieden en lokale actiegroepen is gericht aan kandidaat lokale actiegroepen (LAG). De kandidaat-LAG dient daarvoor een LOS in. Het LOS omschijft de visie van de lokale gemeenschap op de ontwikkeling van hun gebied en de acties om die uit te voeren. De LOS is een dus een inhoudelijk, strategisch plan voor de periode 2023-2027. De LOS bestaat uit zeven essentiële onderdelen:

1. Een definitie en beschrijving van het **LEADER -gebied** en de bevolking die onder de toepassing van de LOS vallen.
2. De **noden en het potentieel** voor de ontwikkeling van het gebied op basis van een diepgaande analyse van relevante statistische data, aangevuld met een stakeholderbevraging en een SWOT-analyse (of gelijkaardige methodiek).
3. Een beschrijving van de interventielogica die verduidelijkt wat de LOS wil verwezenlijken en waarom dit toepasselijk is, alsook de samenhang tussen noden, acties, impact en doelstellingen verduidelijkt. Doelstelling worden uitgedrukt volgens het SMART-principe en er wordt een mate van prioriteit in aangebracht. Hierbij wordt ook gekeken naar de samenhang en consistentie van de doelstellingen en prioriteiten van de LOS met andere strategieën en programma's. Waar mogelijk worden synergiën geïdentificeerd.
4. Een beschrijving van **het participatief proces** waarmee de lokale gemeenschap betrokken wordt in de opmaak van de LOS.
5. Een actieplan waarbij de algemene interventielogica verder wordt opgedeeld in actiegebieden met specifieke doelstellingen, rationale, scope, samenhang, doelgroepen, (indicatief) aandeel in het budget, resultaten en impact en voorgestelde projectacties.
6. Governance, monitoring en evaluatie: hoe wordt de LAG georganiseerd en gestructureerd, hoe verloopt het besluitvormingsproces, samenwerking, procedures voor projectontwikkeling en -beoordeling, procedures voor belangenconflicten, communicatiestrategie, administratie en personeel, training van personeel en LAG-leden, strategie voor monitoring en evaluatie,...
7. Financieel plan voor de volledige programmaperiode, inclusief begroting voor de werking van het LAG-secretariaat.

Daarnaast zijn er nog een aantal horizontale doelstellingen (zie 2.2) die u moet meenemen in de opmaak van de LOS.

2.1 DE 7 ESSENTIËLE ONDERDELEN VOOR DE INHOUD VAN EEN LOS

2.1.1 LEADER-gebied

Om de eigenheid van plattelandsgebieden te garanderen moeten kandidaat LEADER-gebieden aan een aantal criteria, voldoen. De beoordeling gebeurt op basis van die criteria. In de kandidatuur moet worden aangetoond dat het gebied aan deze criteria voldoet.

Criteria voor afbakening van een LEADER-gebied

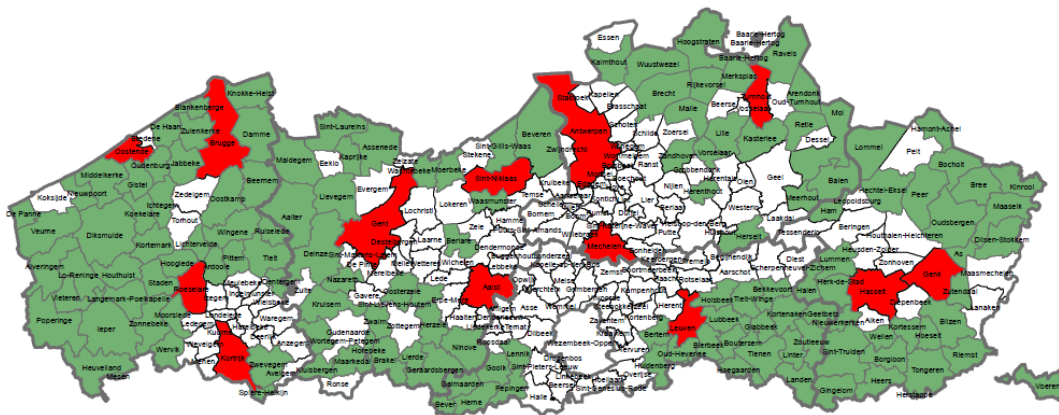
LEADER-gebieden voldoen aan de volgende criteria:

- Minstens 3 plattelandsgemeenten maken integraal deel uit en vormen de kern van het LEADER-gebied. Een plattelandsgemeente is een gemeente met een maximale bevolkingsdichtheid van 350 inw/km² of een maximaal ruimtebeslag van 30%. De 13 centrumsteden kunnen geen deel uitmaken van een LEADER-gebied.
- Voor het LEADER-gebied als geheel bedraagt de bevolkingsdichtheid maximum 350 inw/km², of het heeft een ruimtebeslag van maximum 30%.
- Als ijkpunt hanteren we de cijfers van bevolkingsdichtheid voor 2021 en ruimtebeslag voor 2019 uit de databank van ' Provincies in cijfers'². Er kan indien nodig en wenselijk gewerkt worden met deelgemeenten.
- Het gebied vormt fysisch-geografisch, landschappelijk en sociaaleconomisch een geheel.
- Het gebied is bestuurlijk coherent. Bij de afbakening wordt gestreefd naar afstemming met de regiovorming op Vlaams niveau.
- Het gebied beschikt over een dynamisch samenwerkingsinitiatief met een representatieve vertegenwoordiging van de relevante lokale plattelandsactoren, verderop Lokale Actiegroep of LAG genoemd.

Figuur 2: plattelandsgemeenten

---

² <https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard>

GLB post-2020

- Plattelandsgemeenten
- Centrumsteden

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaanderen
is open ruimte

2.1.2 De noden en het potentieel van het gebied

Naast een beschrijving en afbakening van het gebied zoals gevraagd in 2.1.1 wordt hier een grondige analyse van het betrokken gebied gevraagd: geografisch, economisch, sociaal,... Het vormt immers de basis van het ontwikkelingspad, doelstellingen en thema's, acties en doelgroepen die verderop aan bod komen.

Geef een grondige analyse van het voorgestelde LEADER-gebied op geografisch, economisch en sociaal vlak. Neem voldoende en relevante gegevens op om een duidelijk beeld te geven van het gebied. Maak een synthese van die analyse aan de hand van een overzicht relevante statistische bronnen, een stakeholderanalyse en bevraging en een SWOT-analyse (of gelijkaardige methodiek). Deze analyse moet verder gaan dan louter het beschrijvende niveau. Besteed voldoende aandacht aan oorzaak en gevolg van gedetecteerde sterktes, zwaktes, kansen en uitdagingen.

- ➔ Beschrijf (beknopt) het reeds gevoerde beleid met betrekking tot plattelandontwikkeling in het gebied. Beperk dit niet tot het plattelandontwikkelingsbeleid in enge zin, het gaat immers om een integrale materie. Op die manier wordt duidelijk hoe de voorgestelde LOS voortbouwt op resultaten en conclusies uit het verleden. Geef doelstellingen, resultaten en een evaluatie van de werking en de resultaten als er in het verleden een LEADER-programma werd uitgevoerd in het gebied.

2.1.3 Doelstellingen & interventielogica

Vertrekkende vanuit de afbakening (2.1.1.) en de analyse van het gebied (2.1.2) worden strategische doelstellingen geformuleerd voor de versterking en ontwikkeling van het gebied. De lokale ontwikkelingsstrategie vormt een coherent geheel: het mag geen optelsom zijn van projecten, noch een loutere aaneenschakeling van sectorale maatregelen. Het komt tot stand via een gezamenlijke, algemene benadering die gebaseerd is op interacties tussen actoren, sectoren en projecten. Vertrek vanuit de analyse uit

2.1.2 en zoek binnen de drie prioritaire thema's en de provinciale kadernota's naar gebiedsgerichte oplossingen voor deze noden.

2.1.3.1 De drie prioritaire beleidsthema's

Op Vlaams niveau worden drie prioritaire beleidsthema's bepaald, die de LAG uitwerkt volgens de noden van het gebied in een ontwikkelingsplan. Deze drie prioritaire beleidsthema's vertegenwoordigen de drie facetten van duurzaamheid (de zogenaamde 3 P's: people – profit – planet).

Met duurzame landbouwproductie en -afzet kiezen we voor een gezonde plattelandseconomie (Profit), met levendige en leefbare dorpen willen we het maatschappelijk weefsel waar nodig versterken (People) en met Biodiversiteit en landschapskwaliteit werken we o.a. aan uitdagingen rond klimaatverandering, natuur en milieu, en dergelijke meer (Planet). De drie prioritaire beleidsthema's zijn de volgende:

1. Innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet, en valorisatie van biomassa-resten:

- Uitvoering van lokale voedselstrategieën, stimuleren en bevorderen van de korte keten, evenals de bijhorende (kleine) investeringen;
- Samenwerking met de ambitie om duurzame landbouwverbreiding in te zetten voor gemeenschappelijke doelen;
- De bijhorende (kleine) investeringen in collectieve infrastructuur of materieel voor oogst, opslag, verwerking en logistiek van biomassa(resten) uit natuur- en landschapsbeheer en lokale land-, tuin- en bosbouw met het oog op een hoogwaardige lokale toepassing en met aandacht voor circulariteit.
- ...

2. Leefbare en levendige dorpen:

- Participatie van en samenwerking tussen dorpsbewoners en andere plattelandsactoren versterken met volgende ambities:
  - de dorpsgemeenschappen toekomstbestendig en divers ontwikkelen;
  - de leefbaarheid en sociale cohesie verhogen evenals vereenzaming aanpakken;
  - een kwalitatieve leef- en werkomgeving creëren met innovatieve en duurzame initiatieven;
  - duurzame mobiliteit stimuleren en vervoersarmoede aanpakken;
  - de dienstverlening en het voorzieningenniveau verbeteren;
  - enz...
- Activeren van burgerschap via capaciteitsopbouw en kennisdeling o.a. via sociale en digitale innovatie;
  - De bijhorende investeringen in gemeenschapsvormende infrastructuur (publieke ruimte of dorpslokalen) of materieel.
- ...

3. Biodiversiteit en landschapskwaliteit:

- Samenwerking tussen verschillende plattelandsactoren met de volgende ambities: de open ruimte en het landschap kwalitatief versterken; de biodiversiteit, de bodem- en waterkwaliteit verbeteren; verbindingen creëren die de streekidentiteit versterken, bijdragen aan de klimaatdoelstellingen (adaptatie en mitigatie), landschappen, water en natuur aan elkaar rijgen;
- De bijhorende (kleine) investeringen om de biodiversiteit en landschapskwaliteit te versterken.

- ...

2.1.3.2 Provinciale kadernota

De provincies voegen binnen het kader van het GLB Strategisch Plan 2023-2027 de klemtonen die voor de eigen provincie en het plattelandsbeleid van de provincie van belang zijn toe. De provincie maakt daarvoor een provinciale kadernota op (zie bijlage 5.2).

De LOS moet passen binnen het kader van de drie prioritaire Vlaamse beleidsnota's en de provinciale kadernota.

- ➔ Geef en verantwoord de doelstellingen in het voorgestelde gebied. Toon aan hoe u vanuit een nodenanalyse zoekt naar gebiedsgerichte oplossingen binnen de drie prioritaire thema's en de provinciale kadernota's. Formuleer die helder en met voldoende ambitie en breng er een mate van prioriteit in aan.

2.1.4 Het participatief proces

Een belangrijk onderdeel van de opmaak van een LOS is het participatieve proces dat doorlopen wordt. Eerder werd al beschreven dat een deel van de gebiedsanalyse (2.1.2) bestaat uit een stakeholderbevraging. Participatie mag echter niet ophouden bij deze fase maar moet de rode draad in het traject én de uitvoeringnadien blijven.

- ➔ Beschrijf op welke manier u een breed netwerk aan stakeholders en de lokale gemeenschap betreft in het traject. Schets hun inbreng in de gebiedsanalyse (2.1.2) en de uitwerking en validatie van de interventielogica (2.1.3). Beschrijf zowel de gehanteerde methodieken als de resultaten van de participatie, en besteed aandacht aan hoe u de ontstane dynamieken wil voortzetten tijdens de fase van de uitvoering.

2.1.5 Het actieplan

Uit de interventielogica (2.1.3) volgen maatregelen en acties om de strategische doelstellingen te behalen. Met maatregelen wordt de vertaling van de strategische doelstellingen in één of meerder operationele doelstellingen bedoeld, of **wat** men in de LOS wil doen om de strategische doelstellingen te realiseren. De maatregelen worden dan verder geconcretiseerd in één of meerdere acties oftewel hoe men de maatregel en de strategische doelstelling wil bereiken. Zoek hierbij zoveel mogelijk naar linken tussen verschillende onderdelen en sectoren om het integrale en gebiedsgerichte van het ontwikkelingsprogramma te benadrukken.

- ➔ Geef de voorgestelde maatregelen en acties weer. Bij de verschillende maatregelen vermeldt u welk cofinancieringspercentage (max. 65%) voorzien wordt. Ook de bijkomende voorwaarden, zoals een maximum bedrag (plafondbedrag) voor een bepaalde maatregel of actie of de grootte van de minimale inbreng van de promotor zelf, moet in de LOS bepaald worden. Als er specifieke begunstigden (vb. particulieren, verenigingen, samenwerkingsverbanden, ...) zijn van bepaalde acties, moet dat ook vermeld worden. Volgende elementen moeten minimaal voor elk van de maatregelen en acties weergegeven worden:
  - Titel en beschrijving van de maatregel/actie volgens het SMART-principe
  - Doel en afbakening van de maatregel/actie en de relatie met de strategische doelstellingen uit de interventielogica
  - Afbakening van de doelgroep en begunstigden van de maatregel/actie. Verklaar waarom deze doelgroepen gekozen werden als begunstigden en toon aan in welke zin ze kaderen binnen de gebiedsanalyse en de interventielogica. Geef ook aan wat specifiek ondernomen zal worden om die doelgroepen te bereiken.

////////////////////////////////////

- Financieringsplan met raming van budget en per maatregel/actie per strategische doelstelling en het totale budget
- Resultaatsgebieden van de maatregel in termen van directe resultaten, impact en de wijze waarop en de mate waarin de actie bijdraagt tot de realisatie van de LOS

2.1.6 Lokale Actiegroep

In dit onderdeel wordt de samenstelling en de interne structuur van de voorgestelde LAG omschreven. De doeltreffendheid van de LAG wordt beoordeeld op basis van een heldere taakverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden. De partners moeten garanderen dat zij de toegekende taken kunnen uitvoeren en dat de werking en de besluitvorming doeltreffend en transparant zijn. De juridische basis voor de taken van de LAG vindt u in artikel 33 van EU verordening 2021/1060³.

2.1.6.1 Samenstelling

De LAG moet bestaan uit een geheel van partners waarin de relevante actoren uit het gebied en de lokale gemeenschap evenwichtig vertegenwoordigd zijn. De lokale besturen uit het Leadergebied moeten vertegenwoordigd zijn binnen de LAG. In het geval van grote LEADER-gebieden kan er gewerkt worden met afvaardiging via een interlokaal samenwerkingsverband. De keuze van de partners moet weloverwogen zijn. De LOS moet immers gedragen worden door de hele LAG en de leden moeten kunnen bijdragen tot de uitvoering van de LOS.

Voor een evenwichtige besluitvorming moet het partnerschap uit minstens uit 50% niet-publieke actoren en burgers ten minste 50 % bestaan. Bijkomend kunnen ook adviserende leden, zonder stemrecht, in een LAG opgenomen worden.

Uit de samenstelling van de LAG moet blijken wie als voorzitter van de LAG zal optreden. De voorzitter heeft een belangrijke rol bij het overlegproces en de besluitvorming. Hij staat in voor een goed verloop van het overleg en vooral de regelmatigheid, objectiviteit en overweging om tot een besluit of oordeel te komen. Gezien de geïntegreerde benadering en multisectorale aanpak van LEADER-filosofie moeten soms afwegingen gemaakt worden tussen belangen onderling of belangenorganisaties. Bovendien houden de LEADER-principes en bijhorende aanpak impliciet een risico op belangenvermenging in zich. De voorzitter heeft dus een belangrijke rol om dit risico te bewaken en ervoor te zorgen dat alle belangen goed overwogen worden. De voorzitter is lid van de LAG en heeft volgende taken/doelstellingen vanuit zijn functie:

1. Goed overlegproces bij projectmatige uitvoering van LOS, zeker bij projectbeoordeling en -selectie. (goed overlegproces = transparant, objectief, regelmatig, wel overwogen);
2. Betrokkenheid en engagement van de individuele leden bij LAG-werking en uitvoering LOS opvolgen;
3. Dynamiek en samenwerking binnen LAG stimuleren ivf plattelandontwikkeling in het gebied, en tevens netwerking (extern).

Twee leidende principes voor voorzitterschap:

1. Onpartijdigheid, neutraliteit en een geïntegreerde benadering. Een voorzitter moet vanuit een onpartijdige of neutrale positie en zonder eigenbelang het proces binnen LAG in goede banen kunnen leiden. Hij is bijgevolg niet stemgerechtigd. Bovendien heeft een voorzitter ook een groot belang om sectoroverschrijdende aanpak te stimuleren vanuit een geïntegreerde en gebiedsgerichte benadering.
2. Betrokkenheid en engagement voor het gebied. Het gebiedsgerichte aspect van de LEADER-filosofie impliceert dat een voorzitter betrokken is op en vertrouwd is met het gebied en zich vanuit die rol ook

³ Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid.

engageert voor de plattelandsontwikkeling. Vanuit het bottom-up principe moet een voorzitter geen mandataris zijn of lid van een middenveldorganisatie actief in het gebied. Een voorzitter kan ook een ondernemer, burger,... zijn.

De voorzitter kan op twee manieren aangesteld worden.

1. De LAG verkiest een voorzitter uit zijn leden waardoor het principe rond betrokkenheid en binding met het gebied zeker gegarandeerd wordt. Bij een voorzitter met een politiek mandaat of een engagement bij een middenveldorganisatie zal het belangrijk zijn dat die bij de uitoefening van voorzitterschap duidelijk blijk geeft van onpartijdigheid en neutraliteit ten aanzien van de verschillende belangen in het gebied, en door een goed overlegproces tot resultaten komt.
2. De voorzitter wordt voorgedragen door de leden van de LAG en geniet het vertrouwen van de ganse groep of een groot deel ervan. In dit geval is het mogelijk om een voorzitter te kiezen buiten de leden van de LAG, of zelfs geen belanghebbende voor het gebied of bepaalde thema's. De onpartijdigheid en neutrale positie is dan beter gewaarborgd maar de voorzitter moet in dat geval binding hebben met het gebied ofwel zich engageren om het gebied en netwerk van publieke en private actoren te leren kennen.

Bij beide scenario's worden nog een aantal randvoorwaarden geformuleerd:

- De voorzitter kan gezien de hogerop beschreven leidende principes geen vertegenwoordiger zijn van een entiteit die op regelmatige basis projecten zal indienen ter uitvoering van de LOS.
  - Elke LAG stelt als onderdeel van het huishoudelijk reglement een procedure voor belangenconflicten op, waarin verduidelijkt wordt in welke gevallen LAG-leden niet kunnen deelnemen aan het besluitvormingsproces.
- ➔ Geef een overzicht van de leden van de LAG indien van toepassing met gegevens van organisatie die ze vertegenwoordigen, en met de rol in het gebied en de voorziene rol in de LAG. Motiveer deze samenstelling door aan te geven waarom de gekozen partners de relevante actoren in het gebied zijn, of eventueel waarom bepaalde spelers uit de stakeholderanalyse (zie punt 2.2) niet werden opgenomen. Toon hierbij aan dat de LAG bestaat uit een geheel van partners waarin de relevante actoren binnen het gebied evenwichtig en representatief vertegenwoordigd zijn en dat de niet-publieke actoren en burgers meer dan de helft van het partnerschap uitmaken. Zorg voor engagementsverklaringen van de betrokken actoren. Duid aan wie als voorzitter van de LAG zal optreden en hoe diens profiel beantwoordt aan de beschrijving van een voorzitter uit dit reglement.

2.1.6.2 Juridische structuur

Er moet een keuze gemaakt worden tussen één van volgende juridische vormen voor de LAG:

- Hetzij een bestaande juridische structuur die optreedt als de administratieve en financiële verantwoordelijke, die aantoonbaar in staat is zijn overheidssubsidies te beheren en die erop toeziet dat het partnerschap goed functioneert;
- Hetzij zich verenigen in een gemeenschappelijke rechtsstructuur waarvan de statuten waarborgen dat het partnerschap goed functioneert en in staat is om overheidssubsidies te beheren.

Als er gekozen wordt voor een gemeenschappelijke rechtsstructuur bezorgt de LAG na erkenning tegelijk met het draaiboek (zie 2.1.6.4) ook de statuten van de opgerichte rechtsstructuur. De betoelaging van het LAG-secretariaat kan pas gebeuren wanneer de gezamenlijke rechtsstructuur volledig opgericht is.

- ➔ Geef de gekozen juridische structuur aan en verantwoord die. Afhankelijk van het feit of een bestaande juridische structuur of een gemeenschappelijke rechtsstructuur gekozen werd, moeten respectievelijk de coördinaten van de verantwoordelijke juridische structuur, of de statuten van de gemeenschappelijke rechtsstructuur opgenomen worden.

2.1.6.3 Werking

De leden van de LAG zijn de eigenaars en ambassadeurs van de LOS en van LEADER in hun gebied. Ze moeten in de LOS blijf geven van hun vermogen om samen een LOS uit te stippelen en uit te voeren. Ze moeten ook betrokken blijven na de goedkeuring van projecten. De LAG-leden moeten zich actief inzetten voor de realisatie van de LOS door de inbreng van knowhow, door plattelandsactoren actief te benaderen, en door projectideeën uit te werken,

Een LAG heeft een secretariaat waarvan de medewerkers de in 1.1.3. onder 'LAG-secretariaat' omschreven taken en rollen behartigen. Elke LAG krijgt een vast bedrag van € 408.250,00, ongeacht de grootte. Dat bedrag kan opgetrokken worden vanuit het variabel deel van het budget om het secretariaat te versterken. De kosten voor werking van de LAG mogen, inclusief het vaste bedrag, maximaal 25% van het totale toegekende budget voor de hele periode bedragen.

Binnen het toegekende budget voor de maatregel 'Realisatie LOS' vallen, naast de cofinanciering aan de projecten, de kosten voor de werking van de LAG. Dat zijn zowel personeels- als operationele kosten. De kosten kunnen o.m. betrekking hebben op het financieel beheer, toezicht en evaluatie van de uitvoering van de LOS, projectbeoordeling, projectcontrole en evaluatie, deelname aan netwerkactiviteiten, vorming communicatie, ...

- ➔ Geef een beschrijving van de werkingsmechanismen en taakverdelingen binnen de LAG. De partners moeten garanderen dat zij de toegekende taken kunnen uitvoeren en dat de werkingsmechanismen en de besluitvorming doeltreffend zijn.
- ➔ Als er specifiek personeel voorzien wordt voor de uitvoering van de LOS, vermeld dan naam, niveau, rol, verantwoordelijkheid van de betrokken personen.
- ➔ Als de LAG van plan is om één of meerdere personeelsleden aan te werven, voeg dan de functiebeschrijving(en) toe.
- ➔ Geef in de LOS aan welk aandeel van de LAG-middelen gebruikt zullen worden voor de werking van de LAG.

2.1.6.4 Selectieprocedure en -criteria

De LAG neemt de beslissingen over operationele aspecten, zoals de selectie van de projecten voor subsidiëring, de opvolging van die projecten, de uitwerking of ondersteuning en opvolging van samenwerkingsprojecten. Daarvoor wordt op voorhand een aantal afspraken gemaakt over de selectie van projectaanvragen, werking en taakverdeling.

De LAG maakt daarvoor binnen de zes maanden na de goedkeuring van LOS een gedetailleerd draaiboek op. Dat draaiboek omschrijft hoe een oproep plaatsvindt en hoe de uiteindelijke evaluatie en selectie zal gebeuren (o.a. door het aangeven van indicatoren, selectiecriteria,...). De LAG neemt in het draaiboek ook op hoe (welke criteria,...) de toewijzing van projecten aan het overgedragen budget uit Pijler I zal verlopen. Hier moet de LAG een keuze in maken want een project kan niet met middelen uit beide pijlers tegelijk gesubsidieerd worden. De LAG is verplicht om een expertenwerkgroep op te richten die de LAG adviseert in haar beoordeling. Daarnaast is het invoeren van een deontologische code aan de orde. De manier waarop de selectieprocedure en de latere opvolging van projecten door de LAG en het secretariaat gebeurt, staat duidelijk in dit draaiboek beschreven. Vóór de bekrachtiging door de LAG wordt dit draaiboek voor goedkeuring voorgelegd aan de beheersdienst. Dit oproepreglement bevat als bijlage het rapport van een studie uitgevoerd door Idea Consult waarin een methode voor beoordelings- en goedkeuringsprocedure naar voor geschoven wordt. Deze methode gaat uit van twee ambities: 1) een versterking van de Leadermethodiek zoals omschreven door het ENRD en 2) voldoende garanties op kwaliteitsbewaking tijdens de realisatiefase van het programma. Een LAG kan in het draaiboek een afwijkende methode beschrijven indien uit de motivatie blijkt dat de voorgestelde methode in dezelfde mate beantwoordt aan de twee ambities.

2.1.6.5 Monitoring en evaluatie

Een LAG moet regelingen voorzien voor toezicht op en evaluatie van de uitvoering van de LOS. Elke LAG wordt verplicht om minstens één keer in de LEADER-periode zichzelf te evalueren. Naast het toezicht op en de evaluatie van de LOS, de projecten en de werking van de LAG, wordt medewerking verleend aan het algemene toezicht en de evaluatie van het gehele LEADER-programma. Hoewel ook dit nog verder kan worden uitgewerkt in het draaiboek moet in de LOS minstens het volgende worden opgenomen:

- de voorgestelde procedures voor toezicht en evaluatie van de projecten, de uitvoering van de LOS en de werking van de LAG die de LAG in staat stellen om minimaal te voorzien in de opvolging van de verplichte Europese en Vlaamse indicatoren;
- de voorgestelde indicatoren voor het monitoren en evalueren van output en resultaten op gebiedsniveau;
- hoe de resultaten ter beschikking zullen gesteld worden aan de rechtstreeks betrokkenen en aan het netwerk.

Eventuele bijkomende verwachtingen ten aanzien van de LAG, bvb. naar aanleiding van nog ongekende Europese regelgeving, worden tijdens de looptijd van het programma in overleg met de beheersdienst gedelegeerd.

2.1.6.6 Communicatie

De LOS moet omschrijven hoe LEADER zal worden bekendgemaakt aan de potentiële begunstigen en aan het brede publiek; meer bepaald de bekendmaking van de LAG, haar activiteiten, de stimulering van indiening van projectvoorstellen, informatie naar het brede publiek over de resultaten, ... Bij alle communicatie en publiciteit over LEADER moeten de communicatieverplichtingen gevolgd worden (o.a. het gebruik van logo's). Hierop wordt ingegaan in het reglement 'Realisatie LOS'.

➔ Volgende aspecten in verband met communicatie moeten minstens in het voorstel aan bod komen:

- de initiatieven die zullen worden ondernomen m.b.t. de communicatie en voorlichting
- de doelstellingen van de communicatie- en publiciteitsinitiatieven die worden voorgesteld
- de doelgroepen voor de bekendmaking:
  - potentiële begunstigden
  - initiatiefnemers en uitvoerders van projecten
  - het brede publiek
  - ...
- coördinaten van de verantwoordelijke voor communicatie en voorlichting (indien dit niet de coördinator is)
- voorziene budget voor communicatie en voorlichting

2.1.7 Financieel Beheer

In de LOS moet een indicatief financieel plan worden opgenomen voor de gehele duur van de LOS. De LAG omschrijft welke regelingen het zal hanteren voor het financiële beheer van de LOS.

- ➔ Geef een indicatief financieel plan met de voorziene uitgaven per doelstelling, maatregel en actie zoals beschreven in 2.1.5.
- ➔ Geef aan hoe het financiële beheer binnen de LAG zal worden georganiseerd. Beschrijf daarbij hoe boekhoudkundige en financiële controleprocedures zullen worden toegepast. Geef, indien van toepassing, ook de coördinaten van de financiële coördinator.

2.2 HORIZONTALE DOELSTELLINGEN

Los van de zeven hierboven omschreven onderdelen van een LOS zijn er een aantal horizontale doelstellingen die in de opmaak en de uitvoering van de LOS moeten verweven zijn.

2.2.1 Samenwerking

Eén van de criteria voor goedkeuring van de LOS is het vooropstellen van samenwerking met andere plattelandsgebieden. De samenwerking bestaat uit de verwezenlijking van een gezamenlijke actie met concrete resultaten. Uitwisseling van ervaring kan hierbij ook, op voorwaarde dat dit tastbare resultaten met zich mee brengt.

- ➔ Geef in de LOS aan wat het nut en de meerwaarde van samenwerking voor het gebied met het oog op de realisatie van de doelstellingen kan zijn. Ga daarbij ook in op de interterritoriale en transnationale samenwerkingsprojecten.

2.2.2 Innovativiteit

De Europese Verordening (2021/1060) definieert in artikel 31 § 2 innovatie uitdrukkelijk “in de lokale context”. Het innovatieve hoeft zich niet te beperken tot de projecten zelf maar kan ook te vinden zijn in de manier van werken binnen de LAG in die zin dat de LAG een broeiplaats voor creativiteit, innovatie en experiment moet kunnen zijn. Belangrijk is dat de LOS getuigt van een door de lokale gemeenschap gedeelde visie op wat in de lokale context innovatief is. Mogelijke invalshoeken om tot een visie op innovatie in de lokale context te komen zijn:

- het verschijnen van nieuwe producten en diensten waarin specifieke lokale elementen vervat zitten;
- nieuwe methoden waarmee het eigen menselijk, natuurlijk en/of financieel potentieel van het gebied kan worden gebundeld en zodoende beter benut;

- combinaties van en verbanden tussen economische sectoren die van oudsher van elkaar gescheiden zijn;
- originele vormen van organisatie en betrokkenheid van de lokale bevolking bij de uitvoering van de LOS;
- ...

➔ Geef aan wat de visie op innovatie in de lokale context inhoudt.

2.2.3 Kennisuitwisseling

LEADER stimuleert nieuwe benaderingen voor plattelandontwikkeling. Het is van belang dat de LEADER-methode, en bij uitbreiding de resultaten van projecten, verspreid worden. Daarvoor zijn uitgebreide en multisectorale netwerken van belang. Die netwerken kunnen 'good practices' opsporen en verspreiden binnen het eigen gebied en daarbuiten. Toch kan er ook binnen het gebied van elkaar geleerd worden. De LAG kan ervoor zorgen dat goede voorbeelden, op alle mogelijke vlakken, zowel binnen als buiten het gebied verspreid worden.

➔ Geef weer hoe ervoor gezorgd wordt dat methoden en resultaten overdraagbaar zijn. De projectpromotoren moeten verplicht worden om hun methodologische verworvenheden en de bekomen resultaten ter beschikking te stellen van het netwerk.

2.2.4 Leader en andere Europese subsidies

Een algemeen Europees principe is dat de verschillende steunprogramma's complementair zijn. De acties en maatregelen voorzien in de LOS kunnen niet gelijktijdig genieten van andere Europese subsidies. Het is daarom belangrijk dat de LAG een goed zicht heeft op andere Europese subsidies en dat nagedacht wordt waar Leader en andere Europese subsidies aanvullend ingezet kunnen worden.

➔ Geef een overzicht van de huidige EU-programma's actief in het gebied en duid indien van toepassing de complementariteit en coherentie van deze programma's met de voorgestelde doelstellingen, maatregelen en acties die gefinancierd zullen worden via het LEADER-programma.

2.2.5 Gelijke Kansen

Een ander algemeen Europees principe is de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen. Ook iedere discriminatie op grond van gender, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid moeten worden voorkomen in alle acties die een LAG onderneemt.

➔ Geef weer hoe het streven naar 'gelijke kansen' en een non-discriminatiebeleid zal worden opgenomen in de samenstelling en de werking van de LAG en in de uitvoering van de LOS.

2.2.6 Netwerkvorming

In de periode 2023-2027 wordt er opnieuw een netwerk gevormd voor heel het GLB. Het Vlaams Ruraal Netwerk, gecoördineerd door het Departement Landbouw en Visserij, neemt deze taak in samenwerking met de GLB-beheersdiensten op zich. Het zal de verschillende actoren in de uitvoering van het programma voor plattelandontwikkeling met elkaar in contact brengen, informatie verstrekken, goede praktijken opsporen, opleidingen voorzien, technische bijstand verlenen voor samenwerkingsprojecten, ... Dit doet het aan de hand van passende instrumenten als website, publicaties, evenementen, werkgroepen, trainingssessies en dergelijke meer.

Ook op Europees niveau wordt een dergelijk netwerk opgericht: het Europees Ruraal Netwerk. Het overkoepelt de nationale netwerken, de beheersdiensten en de Europese instanties.

Het is belangrijk dat de leden van de LAG in de loop van de programmaperiode de vakkundigheid verwerven om de LEADER-methode in hun gebied optimaal te kunnen toepassen. Alle betrokkenen nemen dan ook actief deel aan het netwerk. Gegevens over lopende of voltooide acties en resultaten worden meegedeeld en studiedagen, terreinbezoeken of andere activiteiten worden bijgewoond. De kosten die hiermee samenhangen vallen onder de werkingskosten van de LAG.

3 REALISATIE VAN DE LOKALE ONTWIKKELINGSSTRATEGIE DOOR DE LAG

3.1 PROJECTOPROEPEN

Om de werking van een LAG optimaal te laten verlopen is het belangrijk op voorhand goede juridische, financiële en organisatorische afspraken te maken. Ook relaties met externe netwerken en de verstandhouding met andere niveaus (provincie, Vlaanderen, ...) kunnen helpen in de ondersteuning en de vlotte werking van een LAG. De LAG ontwerpt niet alleen de LOS, ze is achteraf ook verantwoordelijk voor de uitvoering ervan. De LAG begint met de uitvoering van de LOS zodra die goedgekeurd is. De LAG organiseert daarvoor oproepen voor projecten binnen het gebied. Ze beslist zelf wanneer en hoeveel projectoproepen ze lanceert. De laatste projecten moeten ten laatste op 31 december 2027 goedgekeurd zijn. Wel kan de uitvoering van projecten en de werking van de LAG (opvolging van projecten, evaluatie, nadenken over een volgende periode, ...) doorlopen tot de tweede helft van 2029.

De LAG selecteert projecten uit de projectoproepen op basis van de LOS. De zeven eerder beschreven principes van de Leadermethodiek worden hierin meegenomen. De LAG is vrij om andere, bijkomende criteria op te leggen, aan sommige doelstellingen een lager cofinancieringspercentage te koppelen of de potentiële begunstigen te beperken (particulieren, verenigingen, samenwerking tussen organisaties,...) maar dan moet dat wel duidelijk in de LOS en in de projectoproep staan.

Ook na de goedkeuring volgt de LAG de projecten op. De LAG-leden zijn actief betrokken bij de realisatie van de LOS door hun kennis in te brengen, het actief benaderen van plattelandsactoren, het uitwerken van projectideeën en dergelijke meer.

Elke goedgekeurde LAG zal een samenwerkingsovereenkomst met de beheersdienst aangaan, waarin de wederzijdse verantwoordelijkheden van de beheersdienst en de LAG staan beschreven. Zonder een -door beide partijen ondertekend document kan er geen enkele uitbetaling vanuit de andere LEADER-maatregel (zijnde 'Realisatie LOS') aan de LAG en het LEADER-gebied gebeuren.

De LAG kan projectoproepen lanceren voor soorten projecten:

- Standaardprojecten
- Microprojecten
- Koepelprojecten
- Samenwerkingsprojecten

3.1.1 Microprojecten

Microprojecten

- focussen op uiteenlopende gebiedsrelevante thema's die passen binnen de doelstellingen van de LOS. Ze zijn eenvoudig en concreet omschreven met zeer meetbare en controleerbare effecten, realisaties en indicatoren.
- zijn gericht op kleinere lokale, actoren
- worden uitgevoerd op korte termijn (maximaal anderhalf jaar)
- hebben een maximale projectkost van € 12.000 met een maximale cofinanciering van 7.800 €)

- Voor deze projecten is er een sterk vereenvoudigde administratieve procedure (inclusief vereenvoudigde kostenopties) .

De begunstigden zijn alle in het GLB SP erkende begunstigden, uitgezonderd overheden, bvb. lokale vzw's of feitelijke verenigingen, ondernemers in toerisme, horeca of landbouw, natuurlijke personen en vennootschappen, en dergelijke meer. Lokale overheden kunnen wel als faciliterende partners optreden, maar niet als begunstigden.

Deze projecten dienen aan het einde van de looptijd een malig een declaratie in, met daarin de bewijzen van volledige uitvoering van het project. Dat volstaat om over te gaan tot uitbetaling. Indien wenselijk kunnen er tussentijdse (inhoudelijke) opvolgingsmomenten georganiseerd worden.

De **beoordelings- en goedkeuringsprocedure** voor dit type projecten is kort en slagkrachtig, in ieder geval beperkter dan de procedure voor standaardprojecten. De LAG kan er voor kiezen om een beperkte subwerkgroep met leden van de expertenwerkgroep en/of de LAG samen te stellen voor de beoordeling en goedkeuring van de microprojecten. Ddaardoor kunnen aanvragen voor dit type projecten binnen een redelijke termijn te behandeld worden.

In de LOS geeft de kandidaat LAG een visie op de scope die men voor deze projecten ziet, wat men er in functie van de LOS mee wil verwezenlijken en hoe men deze aanvragen binnen een redelijke termijn wil behandelen.

3.1.2 Koepelprojecten

Een koepelproject is een verzameling van verschillende projecten rond een gelijkaardige projectdoelstelling. Een koepelproject wordt uitgevoerd onder de koepel van een coördinerende organisatie, en wordt administratief behandeld als één project.

Het koepelproject moet inhoudelijke meerwaarde bieden voor de delen ervan en de bundeling van deelprojecten moet duidelijke baten en voordeel bieden. Er moet ook een evenwicht zijn tussen enerzijds koepelwerking en anderzijds de realisatie uit de deelprojecten.

De coördinerende organisatie treedt op als promotor. Ze verlicht de administratieve lasten voor de copromotoren door de financiële en administratieve verantwoording (declaraties) naar de beheersdienst voor hen uit te voeren.

Het kan gaan om dienstverlenings- én investeringsprojecten die variëren van lokale tot bovenlokale samenwerkingsprojecten op respectievelijk kleine tot grote schaal in het LEADER-gebied. De LAG kan zelf optreden als regisseur van koepelprojecten en en daarvoor een eerste aanzet, inclusief indicatieve projectplanning en budgettraming, in de LOS schrijven. Na goedkeuring van de LOS werkt de LAG die eerste aanzet verder uit tot volwaardige projecten die, na beoordeling door de beheersdienst, in uitvoering kunnen gaan. Komen er in de loop van de programmaperiode nieuwe projectvoorstellen voor koepelprojecten, van de LAG zelf, dan moeten die goedgekeurd worden door het VMC (zie 1.1.3. 'Vlaamse actoren'). Projectvoorstellen van externen doorlopen de gewone goedkeuringsprocedure.

3.1.3 Samenwerkingsprojecten

Het VMC organiseert een specifieke oproep tot het indienen van voorstellen voor samenwerkingsprojecten. De LAG moet daarvoor samenwerkingsprojecten opzetten met andere Leadergebieden voor het bereiken van één of meerdere doelstellingen uit de eigen LOS. Die samenwerkingsprojecten kunnen interterritoriaal of

transnationaal zijn. Voor interterritoriale samenwerkingsprojecten is er samenwerking tussen LEADER-gebieden binnen België. Transnationale samenwerking kan plaatsvinden tussen Europese LEADER-gebieden, of met ander gebieden binnen of buiten de EU met een soortgelijke methodologie als CLLD (Community Led Local Development of 'door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling'). Elke LAG moet tijdens de looptijd van de programmaperiode minimaal één samenwerkingsproject (laten) uitvoeren met een partner buiten Vlaanderen.

Er is telkens één coördinerende LAG die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het project. Indien zij dit nodig acht, kan de LAG ook samenwerkingsprojecten laten uitvoeren door een promotor binnen het gebied. In dat geval treedt een promotor uit het gebied op als de Leadpartner.

De samenwerkingsprojecten worden goedgekeurd op basis van volgende criteria:

- de samenwerking bundelt de kennis en/of menselijke en financiële hulpbronnen uit de betrokken gebieden;
- de samenwerking moet passen in de doelstellingen die de LAG in hun LOS hebben aangegeven en geeft invulling aan één of meerdere doelstellingen uit het LOS;
- de samenwerking bestaat uit de uitvoering van een gezamenlijke actie met concrete resultaten. De samenwerking kan ook focussen op de uitwisseling van ervaring, op voorwaarde dat dit tastbare resultaten met zich mee brengt.
- de samenwerking realiseert een meerwaarde voor alle betrokken partners (schaalvoordeel, uitwisseling ervaringen, knowhow, ...).

Op de concrete uitwerking in verband met administratieve en financiële bepalingen tijdens de LEADER-periode wordt ingegaan in het reglement 'Realisatie LOS'. In de LOS kunnen al wel enkele eerste ideeën over samenwerkingsprojecten en hoe deze passen binnen het geheel van de LOS omschreven worden.

3.2 SELECTIEPROCEDURE VOOR LEADER-PROJECTEN

Op basis van een evaluatie van de vorige programmaperiode werd een model voor de goedkeuring van projectaanvragen ontwikkeld. In dat model onderscheiden we een aantal stappen in de procedure die minimaal moeten doorlopen worden. Daarnaast voorziet het model in enkele bijkomende, optionele stappen die elke LAG naar eigen inzicht kan inzetten om de (beoordeling van de) kwaliteit van de aanvragen te waarborgen. Het uitgebreid rapport over dit model is aan dit reglement toegevoegd. Bij beoordeling van een kandidaat Leadergebied zal getoetst worden in hoeverre de minimale verwachtingen uit het model geïmplementeerd worden.

Een belangrijke taak voor de LAG ligt in de zogenaamde initiatiefase en het bijhorende projectmakelaarschap waarbij er proactief gezocht wordt naar waardevolle projectideeën en -partners. Uit de aanvraag moet duidelijk blijken wat de visie van de kandiderende LAG op dit projectmakelaarschap is.

Selectieprocedure voor samenwerkingsprojecten

Voor de samenwerkingsprojecten (3.1.3) is er een andere selectieprocedure

De oproep tot het indienen van samenwerkingsprojecten gebeurt door het VMC. De LAG dient voorstellen voor samenwerkingsprojecten in bij het VMC via het digitaal platform Plattelandsloket van de Vlaamse Landmaatschappij.

In het geval van delegatie (uitvoering door een promotor in het gebied in plaats van door de LAG zelf) moet de LAG eerst het project goedkeuren, waarna het wordt doorgestuurd naar het VMC.

De voorgestelde samenwerkingsprojecten worden in een eerste fase al dan niet ontvankelijk verklaard door de beheersdienst. Daarna worden ze beoordeeld door de expertengroep van de provincies waarin de betrokken (Vlaamse) LEADER-gebieden liggen. Het advies van de expertengroep wordt aan het VMC bezorgd, die het project uiteindelijk goed- of afkeurt.

3.3 FINANCIERING PROJECTEN

Op de totale effectieve projectkost wordt maximaal 65% overheidssteun toegekend. Die overheidssteun is samengesteld uit 43% Europese subsidie, en 57% subsidie van het Vlaamse Gewest en de provincie. Voor de financiering van samenwerkingsprojecten (3.3.1) is er een andere regeling.

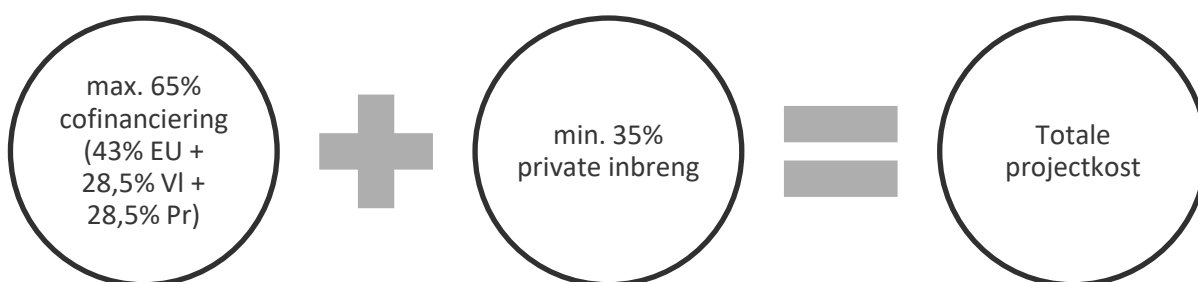
De promotor staat zelf in voor het resterende bedrag van de projectkosten, dat minimaal 35% van de totale projectkosten bedraagt. De promotor voorziet minstens in 15% financiering van de totale projectkosten. Eventueel kan de promotor voor de financiering van het resterende bedrag extern middelen zoeken (bijv. gemeente, private financiering, ...). Andere Europese of Vlaamse middelen komen niet in aanmerking voor de eigen bijdrage.

‘Maximaal 65% overheidssteun’ betekent dat de LAG kan beslissen om een lagere steun toe te kennen, eventueel voor bepaalde acties of projecten. Ook kan de LAG bijkomende richtlijnen opleggen, zoals plafondbedragen voor bepaalde acties, of restricties voor het gedeelte van de private middelen die van de promotor zelf moet komen. Dergelijke bijkomende voorwaarden moeten op voorhand duidelijk in de LOS en de projectoproep vermeld zijn.

Uitgaven onder LEADER moeten altijd voldoen aan de Europese en Vlaamse regelgeving over subsidiabiliteit van de uitgaven. U kunt daarover meer lezen in het latere reglement ‘Realisatie LOS’.

De subsidies worden via het Vlaams Betaalorgaan aan de begunstigde (de promotor) betaald. De effectieve betaling gebeurt altijd op basis van declaratiedossiers, en dus nadat de kosten al betaald zijn. De promotor moet dus in staat zijn de middelen eerst zelf voor te schieten.

Figuur 3: verdeling projectkosten

Niets belet een LAG om, voor acties of projecten die niet passen binnen GLB SP 2023-2027, ook via andere kanalen op zoek te gaan naar financiële middelen om de ontwikkeling van het gebied vorm te geven. Hierbij moet men steeds uiterst zorgvuldig te werk gaan om er zeker van te zijn dat dubbele financiering uitgesloten

is. Het uitvoeren van initiatieven buiten GLB SP 2023-2027 kan consequenties opleveren naar uitbetaling van de LAG-werking, aangezien bepaalde kosten niet meer voor 100% kunnen worden gefinancierd vanuit GLB SP 2023-2027.

3.3.1 Financiering van samenwerkingsprojecten

Elke LAG duidt in het eigen budget aan welk aandeel van het budget gebruikt zal worden voor samenwerkingsprojecten. Het minimumbedrag waarin voorzien moet worden voor samenwerkingsprojecten is € 125.000.

De overheidssteun voor samenwerkingsprojecten bedraagt maximaal 65% van de effectieve projectkosten.

De LAG is zowel qua timing als qua procedures afhankelijk van de groepen waarmee wordt samengewerkt. Daarom wordt op basis van de ingediende kostenbewijzen voorzien in een terugbetaling van de voorbereidingskosten die de LAG maakt om te komen tot een samenwerkingsproject. De terugbetaling van die kosten gebeurt ook in het geval het project uiteindelijk niet kan doorgaan door van externe en onvoorziene redenen.

Bij de opening van de oproep voor samenwerkingsprojecten zal een reglement met de specifieke en praktische uitwerking voor samenwerkingsprojecten verschijnen.

3.4 FINANCIERING WERKINGSKOSTEN LAG

Elke LAG krijgt een vast bedrag van € 408.250,00, ongeacht de grootte van het gebied. De LAG bepaalt zelf hoeveel van de middelen uit het variabele deel voor de werking van de LAG gebruikt worden. Het mag om maximaal 25% van het aan de LAG toegekende budget gaan. De werkingskosten van de LAG worden voor maximaal 100% gesubsidieerd. De goedgekeurde LAG kan kosten indienen die gemaakt zijn vanaf 1 juni 2023. De LAG kan de kosten ten vroegste indienen na de bekrachtiging van de selectie van de LOS door de Vlaamse Regering.

4 CONTACTPERSONEN

VLM/ beheersdienst	Wouter Peeters Beheersdienst LEADER VLM, Afdeling Platteland en Mestbeleid Koning-Albert II-laan 15, 1210 Brussel Tel: 02/543 69 72 e-mail: wouter.peeters@vlm.be website: http://www.vlm.be/LEADER
Antwerpen	Tinne Van Looy Adviseur Platteland PaS - Provinciehuis aan de Singel Desguinlei 100, 2018 Antwerpen GSM +32 473 87 18 11 e-mail: Tinne.vanlooy@provincieantwerpen.be Website: http://www.provant.be/ondernemen/platteland/plattelandsontwikkeling/
Limburg	Davy Froyen Coördinator Plattelandsbeleid Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt Tel: 011/ 23 74 18 e-mail: Davy.Froyen@limburg.be website: http://www.limburg.be/Limburg/Platteland/Plattelandsontwikkeling.html
Oost-Vlaanderen	Annelies Waegeman Coördinator Plattelandsbeleid Gouvernementstraat 1, 9000 Gent Tel: 09/267 86 70 e-mail: Annelies.Waegeman@oost-vlaanderen.be website: http://www.oostVlaanderen.be/public/economie_landbouw/landbouw/index.cfm
Vlaams-Brabant	Eva Roeykens Coördinator Plattelandsbeleid Provincieplein 1, 3010 Leuven Tel: 016/26 74 11 e-mail: eva.roeykens@vlaamsbrabant.be website: http://www.vlaamsbrabant.be/platteland
West-Vlaanderen	Anne Vandermeulen Coördinator Plattelandsbeleid Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries Tel: 050/40 35 47 e-mail: Anne.Vandermeulen@west-vlaanderen.be website: http://www.west-vlaanderen.be/plattelandsontwikkeling

5 BIJLAGEN

5.1 BELEIDSKADER

Europese regelgeving: het GLB Strategisch Plan:

Op Europees niveau is de juridische basis de GLB-Strategisch Plan verordening⁴:

Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013

Als basis voor de CLLD-methodiek verwijst die verordening in artikel 3 § 15 naar artikels 31-34 van de CPR-verordening: Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid.

Daarnaast zijn er andere relevante Europese beleidsinitiatieven zoals de green deal, de farm-to-fork strategie en de smart villages strategie, die best zo veel mogelijk meegenomen worden en waar nodig en mogelijk als richtinggevend en inspirerend kader kunnen dienen. Het kan in geen geval de bedoeling zijn dat een kandidaat LOS maatregelen en acties voorstelt die ingaan tegen de genoemde Europese beleidsinitiatieven.

5.2 PROVINCIALE KADERNOTA'S

- [Provinciale kadernota West-Vlaanderen](#)
- [Provinciale kadernota Oost-Vlaanderen](#)
- [Provinciale kadernota Antwerpen](#)
- [Provinciale kadernota Vlaams-Brabant](#)
- [Provinciale kadernota Limburg](#)

5.3 ENRD GUIDANCE

https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/enrd-guidance_lds.pdf

5.4 CRITERIA ONTVANKELIJKHEID EN BEOORDELING LOS

5.4.1 LOS BEOORDELINGSCRITERIA

De beoordeling van de kandidaturen Lokale Ontwikkelingsstrategieën (LOS) is gericht op de kwaliteit, het ambitieniveau en de uitvoerbaarheid van de strategie zoals opgesteld door de Lokale Actiegroep (LAG). De beoordeling van de kandiderende LOS is gestoeld op volgende principes:

- De zeven kenmerken van de LEADER-methodiek zoals geformuleerd door het European Network for Rural Development (ENRD), te weten 1) bottom-up, 2) gebiedsgericht, 3) een lokaal partnerschap, 4) geïntegreerd en multisectoraal, 5) netwerkvorming, 6) innovatie en 7) samenwerking.⁵
- De zeven essentiële onderdelen van een goede LOS zoals geformuleerd door het ENRD, te weten 1) een afbakening van het gebied, 2) de noden en het potentieel voor de ontwikkeling van het gebied, 3) een beschrijving van de interventielogica, 4) een participatief proces, 5) een actieplan, 6) governance, monitoring en evaluatie en 7) een financieel plan.⁶
- Een integrale interventielogica waarbij een nodenanalyse leidt tot maatregelen die uitgevoerd worden door middel van SMART-geformuleerde acties. Anders vertaald is dit het principe van waarom > wat > hoe. Waarom we iets willen doen wijst op een noodzaak. Wat we eraan willen doen is de maatregel (i.e. strategisch). Hoe we dat willen doen zijn de acties (i.e. operationeel).

In het Oproepreglement Opmaak LOS is weergegeven hoe de procedure tot de erkenning van LOS verloopt en uit welke elementen de LOS moet bestaan. In deze nota wordt dieper ingegaan op de manier waarop ze beoordeeld zullen worden. De vragen die we ons daar per onderdeel bij kunnen stellen, zijn geen harde ja/nee-vragen zoals ontvankelijkheidscriteria dat zijn, maar eerder aanzetten tot genuanceerde bespreking tijdens de beoordeling door de Technische Werkgroep (TW) en het Vlaams Managementcomité (VMC). Ze zijn bedoeld om de verschillende lezers en beoordeelaars handvaten aan te reiken in de voorbereiding op de besprekingen, en als bouwstenen voor de motivering van het advies dat de TW zal overmaken aan het VMC.

Deze beoordelingscriteria komen op twee momenten in de loop van de oproep te pas:

- Tijdens de fase van de tussentijdse aftoetsing. Kandiderende LAGs worden verwacht een draft of een conceptnota voor te leggen aan de TW voor bespreking en aftoetsing. Dit kan verder leiden tot een intensief begeleidingsmoment.
- Beoordeling van de ingediende LOSsen ter voorbereiding op een advies aan het VMC en ter onderbouwing van de beslissing van het VMC.

De hoofdlijnen van de beoordelingscriteria voor de LOS zijn:

- De algemene kwaliteit van de LOS;
- De bijdrage van de LOS aan de ontwikkeling van het gebied;
- De governance van het LEADER-gebied.

⁵ https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_en

⁶ https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/enrd-guidance_ids.pdf

1. BEOORDELINGSCRITEIA

1.1. ALGEMENE KWALITEIT VAN DE LOS

Een kwaliteitsvolle LOS bestaat uit een wervend en coherent verhaal met een goede onderbouwing van de actuele stand van zaken, een beschrijving van het aanwezige potentieel en de knelpunten en een duidelijke visie en ambitie om dit te bestendigen, te versterken en verder uit te bouwen. Een kwaliteitsvolle LOS bevat een samenhangend programma van maatregelen en acties met concrete en meetbare resultaten. Belangrijk is hierbij het hogerop beschreven model van de interventielogica.

Overzicht van te toetsen onderdelen voor dit luik:

- Is het voorgestelde gebied logisch afgebakend?
  - o Is er sprake van een homogeen gebied met een zekere mate van herkenbaarheid? Deze homogeniteit kan bestaan uit (een mix van) landschappelijke, historische, culturele, economische, sociale en/of bestuurlijke elementen en dergelijke meer.
- Is de LOS onderbouwd?
  - o Is er een analyse van actuele statistische bronnen, een stakeholderbevraging en een SWOT-analyse (of gelijkaardige methodiek) als vertrekbasis voor de strategie? Bevat dit onderzoek voldoende relevante onderdelen en is ze voldoende kwaliteitsvol?
  - o Houdt de strategie voldoende rekening met belangrijke maatschappelijke, ecologische en economische trends die de ontwikkeling van het gebied lokaal sterk beïnvloeden?
- Is de LOS coherent en volgt ze de voorgeschreven interventielogica?
- Is de LOS strategisch?
  - o Bevat de LOS een duidelijke visie op de door de lokale gemeenschap gewenste ontwikkeling van het gebied?
  - o Bevat de LOS, naast een duidelijke visie, een uitgesproken ambitie met duidelijke keuzes om deze visie ter realiseren? Worden in de LOS waar mogelijk linken gelegd met andere (boven)lokale, regionale en/of internationale beleidsplannen en -visies? Op Europees niveau zijn dat bvb de Green Deal, de Farm-to-Fork-strategie, het Smart villages programma en dergelijke meer. En indien ja, zijn ze met elkaar complementair en geïntegreerd.
- Is de LOS participatief?
  - o Is er een duidelijke beschrijving van het participatief proces dat gevoerd werd tijdens de totstandkoming van de LOS?
  - o Wordt in de participatie het brede middenveld maar ook de ruimere 'civil society' van geëngageerde burgers, experts en verruimers betrokken?
  - o Is duidelijk hoe de resultaten van deze participatie geleid hebben tot de interventielogica van noden > doelstellingen > acties?
- Is de LOS innovatief?⁷
  - o Getuigt de LOS, als gevolg van een intensief participatietraject, van een door de lokale gemeenschap gedeelde visie op wat in de lokale context innovatief is.

---

⁷ De Europese Verordening (2021/1060) definieert in artikel 31 § 2 innovatie uitdrukkelijk "in de lokale context". De LAG heeft daarom de vrijheid om in de LOS te bepalen wat dit inhoudt. Het innovatieve hoeft zich niet te beperken tot de projecten zelf maar kan evenzeer te vinden zijn in de manier van werken binnen de LAG in die zin dat de LAG een broeiplaats voor creativiteit, innovatie en experiment moet kunnen zijn. Belangrijk is dat de LOS getuigt van een door de lokale gemeenschap gedeelde visie op wat in de lokale context innovatief is.

- Zijn de doelstellingen en acties uit de LOS innoverend t.o.v. wat voorheen in het gebied gebeurde en de manier waarop dat gebeurde, en/of t.o.v. andere programma's of plannen die in het gebied gevolgd of gepland worden?
- Is de LOS geïntegreerd en multisectoraal?
  - Wordt er op een geïntegreerde wijze en met maar ook over de verschillende sectoren en beleidsdomeinen heen naar noden, doelstellingen en acties gezocht? De drie prioritaire Vlaamse beleidsthema's zijn niet zozeer te interpreteren als probleemstellingen, maar eerder als richtingen waarbinnen men voor lokale noden en uitdagingen oplossingen kan zoeken. Het is niet uitgesloten dat men voor een bepaalde nood of uitdaging in meerdere of elk van de drie thema's aanknopingspunten vindt en deze bundelt en versterkt in één geïntegreerde maatregel.
  - Bieden de voorgestelde doelstellingen en acties kansen om de LOS op geïntegreerde wijze en over de verschillende sectoren en beleidsdomeinen heen te realiseren?
- Zijn de acties die voortvloeien uit de maatregelen SMART geformuleerd? SMART = specifiek, meetbaar, aanvaard, realistisch en tijdsgebonden.
  - Zijn de acties relevant voor het bereiken van de doelstellingen in de LOS?
  - Zijn er meetbare indicatoren verbonden aan de acties?
- Wordt er ingezet op de toepassing van bestaande en nieuwe instrumenten, zoals reguliere projecten, koepel-, micro- en samenwerkingsprojecten?
  - Worden de mogelijkheden van de instrumenten voldoende benut voor het realiseren van de doelstellingen uit de LOS?
  - Is er een strategie voor de toekenning van middelen uit de overdracht van Pijler I naar Pijler II aan specifieke projecten?

1.2. BIJDRAGE VAN DE LOS AAN DE ONTWIKKELING VAN HET GEBIED

Uit de LOS moet blijken hoe de strategie zal bijdragen aan de ontwikkeling van het gebied, aan elk van de drie prioritaire beleidsthema's zoals omschreven in het GLB SP en het Oproepreglement Opmaak LOS, en aan de respectievelijke provinciale kadernota. Niet elke LOS moet en zal in dezelfde mate bijdragen aan elk prioritair thema. Uit de nodenanalyse waaruit de interventielogica voortvloeit, zal blijken welke aspecten het meest relevant en actueel zijn voor het kandiderende gebied en welke ontwikkelingen mogelijk en wenselijk zijn. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de kenmerken van elk gebied om door middel van de interventielogica een gebiedsgerichte invulling te geven aan de drie prioritaire beleidsthema's.

Overzicht van te toetsen onderdelen voor dit luik:

- Bouwen de voorgestelde maatregelen en acties voort op de nodenanalyse en op de doelstellingen uit het GLB SP, de drie Vlaamse prioritaire beleidsthema's en de provinciale kadernota?
- Zijn de voorgestelde maatregelen en acties complementair aan de laatste wetenschappelijke en beleidsmatige stand van zaken? Werden de eventuele suggesties daaromtrent uit de tussentijdse aftoetsing voldoende ter harte genomen?
- Op welke wijze en in welke mate draagt de LOS bij aan de realisatie van de doelstellingen uit het GLB SP, de drie Vlaamse prioritaire beleidsthema's en de provinciale kadernota?
- Zijn de voorgestelde maatregelen en acties voldoende additioneel zodat mainstreaming vermeden kan worden? M.a.w. neemt de LOS acties die er zonder LEADER niet, moeilijker of op een andere manier zouden komen.
- Bevat de LOS een plan voor opvolging, monitoring en evaluatie van de maatregelen en acties? Biedt dit plan voldoende garanties op een zinvolle monitoring en evaluatie? Er moet minimaal kunnen voldaan

worden aan de Europese verplichtingen inzake resultaatsindicatoren en aan de indicatoren ter opvolging van de drie Vlaamse prioritaire beleidsthema's.

1.3. DE GOVERNANCE

De governance van een LEADER-gebied weerspiegelt een dynamische, coöperatieve, relevante en evenwichtig samengestelde gebiedscoalitie, kortom de Lokale Actiegroep (LAG), ondersteund door een heldere organisatiestructuur. De LAG is een sterk samenwerkingsverband waarin de betrokken lokale besturen, relevante organisaties en onafhankelijke, geëngageerde burgers, ondernemers, landbouwers en experts betrokken zijn. De samenwerking gaat uit van een hoge mate van participatie van alle betrokken partners. De LAG organiseert de nodige, gezamenlijke besluitvorming volgens een transparant en participatief proces en bewaakt de voortgang, de uitvoering en waar nodig de bijsturing van de LOS en rapporteert hierover te gepasten tijde aan het Vlaams Managementcomité. De LOS bevat in het hoofdstuk Governance voldoende inzicht in de financiële planning voor de eigen werking en een communicatiestrategie.

Overzicht van te toetsen onderdelen voor dit luik:

- De Lokale Actiegroep
  - o Ligt in de gevoerde participatie (zie 1.1) de kiem voor de uiteindelijke samenstelling van de LAG?
  - o Werd bij de samenstelling van de LAG voldoende aandacht besteed aan gendergelijkheid en sociale inclusie?
  - o Is de LAG representatief voor de stakeholders in het gebied?
  - o Is de LAG slagkrachtig georganiseerd?
  - o Zijn de rollen, verantwoordelijkheden en verplichtingen van de verschillende partners duidelijk benoemd en omschreven?
  - o Is er een duidelijke rol- en taakverdeling binnen het LAG-secretariaat?
- De organisatiestructuur
  - o Is het duidelijk welke rechtspersoon verantwoordelijk is voor de organisatie van de LAG en is deze rechtspersoon voldoende slagkrachtig om een goede werking gedurende de programmaperiode te waarborgen? Dit kan zich uiten in een bewijs van financiële reserve om de opstart van de LAG mogelijk te maken. Kosten voor LAG-werking worden immers niet geprefinancierd maar door middel van halfjaarlijkse declaraties terugbetaald.
  - o Is er voor de werking van de LAG een duidelijke structuur en organigram?
  - o Is er een afsprakenkader en deontologische code voor de organisatie en de besluitvorming binnen de LAG?
  - o Zijn er plannen voor capaciteitsontwikkeling en vorming voor de leden en het secretariaat van de LAG?
- Het financieel plan
  - o Bevat de LOS indicatieve financiële allocaties per maatregel en/of per actie?
  - o Bevat de LOS een indicatieve begroting voor de werking van het secretariaat met aanduiding van de totale budgetbehoefte en inschatting van verschillende kostenposten zoals personeel, overhead, werkingskosten en externe prestaties?
- De communicatiestrategie?
  - o Is de communicatiestrategie gericht op relevante doelgroepen?
  - o Is de communicatiestrategie afgestemd op de doelstellingen van de LOS?

2. WEGING BEOORDELINGSCRITERIA

Aangezien er geen contingent van te erkennen LEADER-gebieden is, zullen de beoordelingscriteria niet gebruikt worden om de kandidaturen te rangschikken, maar wel om te toetsen of elke individuele kandidatuur een vereiste ondergrens behaalt. Per kandidatuur wordt voor elk criterium een waardering genoteerd: onvoldoende, voldoende, goed of uitstekend. De finale score van de kandidatuur wordt bepaald op basis van de waarderingen voor de drie criteria. Om goedgekeurd te worden, moet een LOS minimaal de algemene waardering goed krijgen.

5.4.2 Ontvankelijkheidscriteria

U vindt de ontvankelijkheidscriteria in het document [‘Ontvankelijkheidsbeoordeling GLB SP 2023-2027: opmaak LOS en erkenning LEADER-gebieden’](#).

5.5 OVERZICHT KOSTEN DIE IN AANMERKING KOMEN VOOR OPMAAK LOS

Personeelskosten:

Personeelskosten komen enkel voor de duur van de opmaak in aanmerking, en slechts voor het personeel dat rechtstreeks bij de inhoudelijke opmaak van de LOS betrokken is. Het is verplicht om een sluitende tijdsregistratie bij te houden, met registraties uitgedrukt in werkuren.

De loonkost wordt via een standaarduurtarief (SUT) berekend. Volgende elementen zijn verwerkt in dit SUT: brutoloon, werkgeversbijdrage, vakantiegeld, eindejaarspremie, verzekering arbeidsongevallen en maaltijdcheques.

Volgende loonkosten zijn **niet subsidiabel**:

- loonkosten voor loutere 'supervisie' (meestal door de directie);
- uitgaven voor extralegale voordelen als groepsverzekeringen, extralegaal pensioen, hospitalisatieverzekering, ... (deze kosten zijn onder geen enkele rubriek subsidiabel);
- beroepskleding, verzekering burgerlijke aansprakelijkheid, ...;
- kosten voor aanwerving;
- ontslagvergoeding, opzeggingsvergoeding;

Overheadkosten:

De overheadkosten worden forfaitair toegekend en bedragen maximaal 15 procent van de personeelskost. Volgende kosten worden als overheadkost aanzien en kunnen bijgevolg in geen enkele andere rubriek meer gedeclareerd worden:

- huur van kantoren, gebouwen, vergaderzaal, tenzij de huur direct toewijsbaar is aan een activiteit binnen de opmaak van de LOS;
- kosten voor verwarming, verlichting, elektriciteit, gas, water;
- kosten voor telefoon, internet, postzegels, verzendingskosten, kantoorbenodigdheden, inkt, papier/copies, onderhoud burelen, onderhoud PC en printer;
- representatiekosten (kleine reis- en verblijfkosten, kilometervergoeding);
- kosten voor ondersteuning, zoals het sociaal secretariaat, boekhouding, juridisch advies;
- kosten voor verzekering: burgerlijke aansprakelijkheid, brand, ...;
- verplaatsingskosten;

werkingskosten:

Werkingskosten zijn subsidiabel op voorwaarde dat er een rechtstreeks verband bestaat met de opmaak van de LOS. Werkingskosten zijn verifieerbaar aan de hand van facturen en betalingsbewijzen.

Onder werkingskosten wordt verstaan:

- exploitatiekosten;
- opleidingskosten;
- betaald vrijwilligerswerk;
- kosten met betrekking tot public relations;
- rechtstreeks aan de opmaak van de LOS verbonden uitgaven voor verbruiksmaterialen, hulpgoederen, grondstoffen en gereedschappen met korte levensduur;
- folders, brochure, gadgets, foto's, website, ... (opmaak, drukken, publiceren, verspreiden, ...);
- kosten voor persvoorstellingen, evenementen, enz. zijn subsidiabel indien gericht op externen;
- activiteitenonkosten: de kosten die het organiseren van activiteiten binnen de opmaak van de LOS met zich meebrengen, zoals huur zaal, huur geluidsinstallatie, ...;

- kosten voor het gebruik van gespecialiseerde apparatuur;

externe prestaties:

Deze rubriek omvat de kosten van de prestaties die door **externen (derden)** in het kader van de opmaak van de LOS worden geleverd.

- vergoeding voor consulentenbureaus, ontwerpers, technisch advies,...;
- uitgaven voor ondersteuning door externe organisaties;
- uitgaven voor studies indien ze verband houden met een specifieke concrete actie in het kader van de opmaak van de LOS;

5.6 CRITERIA BEOORDELING PROJECTEN (STUDIE IDEA)

U vindt meer informatie over de goedkeuringsprocedure vanaf p 21 in het document '[Voorbereiding LEADER 2023-2027 Bijsturing goedkeuringsprocedure projecten en toepassing vereenvoudigde kostenopties](#)'.

